

Written Communication in the Conflict between Amurru and Egypt

Taustaa

Paikalliset löysivät Amarna-arkiston 1800-luvun lopulla Akhetatonin raunioista. Sen merkitys egypto- ja assyriologiselle tutkimukselle myöhäispronssikaudesta huomattiin nopeasti, ja se on siitä lähtien ollut mittavan ja monipuolisen tutkimuksen kohteena. Arkisto koostuu yli 300 Egyptistä kirjoitetusta tai sinne saapuneesta kirjeestä sekä muutamista uskonnollisista teksteistä ja hymneistä. Tutkimukseni kohteena oli Egyptin kirjeenvaihdot Mitannin kuningaskunnan, Ugaritin kaupunkivaltion ja Bybloksen vasallikaupungin kanssa, ja niiden rooli ja merkitys Egyptin ja Amurrin välisessä konfliktissa.

Egyptin ja Amurrin välinen konflikti

Amarna-kirjeiden ajanjaksolle osuu merkittävä Egyptin vallan heikkenemiseen Levantin alueella johtanut tapahtumasarja:

- Ensimmäisenä Amurrin alueella nousi hallitsijaksi Abdi-Asirta-niminen mies, joka ilmeisesti habiru-ryhmän tuen avulla otti sotilaallisesti haltuun laajan alueen pohjois-Levantissa. Abdi-Asirtan valtakausi kuitenkin loppui hänen kuollessa ennenaikaisesti.
- Tämän jälkeen Abdi-Asirtan poika Aziru nousi valtaan ja valloitti uudestaan alueet, jotka olivat livenneet Amurrin vallasta Abdi-Asirtan kuoltua. Vasallien avunpyyntöjen ja syytöksien seurauksena Aziru pakotettiin saapumaan Egyptiin vakuttamaan uskollisuuttansa faaraolle.
- Azirun kuitenkin onnistui palata Amurruun ja Egyptin ollessa kykenemätön puolustautumaan Aziru alistui alueella sotineen heettien kuninkaan vasalliksi

Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa arvioitiin kvalitatiivisesti Egyptin ja kolmen muun valtakunnan välisen kirjeenvaihdon merkitystä ja roolia pohjois-Levantin konfliktissa. Tarkastelunalaiseksi otettiin ennen kaikkea kirjeenvaihdossa käytetyt kielelliset välineet ja kirjeenvaihdossa ilmenevät diplomaattiset ja poliittiset keinot ja vallankäytön välineet.

Tutkimuskysymys

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia ja selvittää Egyptin ja tutkittujen hallitsijoiden välisen kirjeenvaihdon merkitystä ja roolia osana hallitsijoiden poliittista strategiaa Amurrin aiheuttamassa konfliktissa.

Tarkoituksena ei ollut niinkään kirjeenvaihdon avulla tutkia historiallisia tapahtumia, vaan selvittää kirjeenvaihdon merkitystä osana valtioiden välistä poliittista ja diplomaattista kanssakäymistä.

Bybloksen Rib-Hadda

Rib-Haddan Byblos oli pohjois-Levantin konfliktin keskiössä ja Bybloksesta lähetetyt lukuisat kirjeet luovat värikkään kuvan suuresta häädystä, jonka kaupunki Rib-Haddan mukaan oli kohdannut. Rib-Haddan lähettämille kirjeille oli tyypillistä liioitellut uhkakuvat kohtalosta, jonka Byblos olisi kohtaava, jos Egyptin faarao ei lähettäisi armeijaansa apuun, ja toisaalta vakuuttelut Egyptin armeijan kyvystä ratkaista ongelmat kertaheitolla. Rib-Hadda pyrki luomaan vastakkainasettelua Amurrin hallitsijoiden ja heihin välinpitämättömästi suhtautuvan Egyptin faaraon välille rinnastamalla Amurrin hallitsijan ja sen johtamat habiru-joukot Egyptin uskonnollisiin ja yhteiskunnallisiin vihollisiin ja maalaamalla uhkakuvia Egyptin vallan tulevaisuudesta.

Ugarit

Ugarit oli tutkimuksen alaisella ajanjaksolla kenties alueen voimakkain yksittäinen kaupunkivaltio Amurrun ja ympäröivien suurkuninkaiden jälkeen. Sen strateginen merkitys oli valtava sen kauppareittien kannalta elintärkeän sijainnin vuoksi. Tämän vuoksi sekä heetit että Egypti pyrkivät kaupungin hallintaan.

Vaikka suurinosa alan tutkijoista uskoo Ugaritin olleen Egyptin hallinnassa Amarna-kirjeiden aikaan, tästä ei olla yksimielisiä ja Ugaritin poliittinen asema aikakaudella on epäselvä. Ugaritin ja Egyptin kirjeenvaihdosta on jäljellä enää muutamia kirjeitä, mutta Ugaritin merkittävän aseman puoluesta puhuu näissä käytetyt alkutervehdykset, joissa esiintyy suurkuninkaille tyypillisiä piirteitä. Merkittävä tiedonlähde on myös alabasteriruukku, jossa kuvataan poikkeukselliset Ugaritin hallitsijan ja egyptiläisen hovinaisen häät.

Mitanni

Mitanni oli aikakauden yksi merkittävämmistä Syyrian alueen valtakunnista ja sen suhteet Egyptin kanssa olivat olleet jo vuosikymmeniä aiempien vihamielisyyksien jälkeen lämpimät. Amarna-kirjeissä on kuitenkin nähtävissä yht'äkkäinen suhteiden viileneminen, joka voidaan yhdistää vasallien kirjeissä mainittuun Mitannin sotaretkeen Egyptin valtapiiriin kuuluvalla Amurrin alueelle. Kyseessä ei luultavasti ollut Egyptiä, vaan Amurrin alueen kaupunkeja vastaan kohdistettu sotaretki, jonka tavoite oli mahdollisesti heikentää alueen hallitsijoita ja rikastua sotasaaliilla. Kuitenkaan tällä sotaretkellä ei näytä olleen Egyptin suostumusta, mikä johti merkittävään suhteiden viilenemiseen.

Tulokset ja johtopäätökset

- Suurten kuninkaiden ja vasallien kirjeiden kieli ja sisältö erosivat alkutervehdyksestä loppuun: vasalleille oli ominaista suuripiirteiset alistumisen osoitukset ja suurkuninkaille taas koruttomat tasavertaisuutta ja ystävyyttä ilmaisevat onnentoivotukset
- Etenkin Rib-Haddan kirjeissä nykypäivän lukija saattaa helposti nähdä kirjeissä kirjoittajan kokemat hädäntunteet ja henkilökohtaista puhuttelua, mutta todellisuudessa kirjeitä on luultavasti ollut kirjoittamassa hallitsijan hovi, ja henkilökohtaisilta vaikuttavat hätähuudot saattavat olla todellisuudessa poliittisesti laskelmoituja

Tulokset ja johtopäätökset

Tutkimuksessa ilmeni lukuisia kirjeenvaihtoon liittyviä diplomaattisia vaikutuskeinoja, kuten Rib-Haddan toistuvat avunhuudot ja Ugaritin kuninkaan ja egyptiläisen hovin jäsenen välinen avioliitto. Lisäksi esimerkiksi Mitannin sotilaallinen voimankäyttö ilmeni muiden hallitsijoiden suhtautumisen muuttumisena sekä Mitannin ja Egyptin välisten suhteiden viilenemisenä.

Yleisesti ottaen kirjeenvaihdon merkitys Levantin poliittiselle ja diplomaattiselle järjestelmälle oli ilmeisen suuri ja eri hallitsijat käyttivät hyvin erilaisia diplomaattisia ja sotilaallisia vallankäytön keinoja, jotka heijastuivat kirjeenvaihtoon. Kuitenkin esimerkiksi suullisen viestienvaihdon merkitystä kirjeenvaihdon rinnalla on vaikea arvioida lähdeaineiston puutteen vuoksi.